

מבעד למסורה

(ישורים בהסתכלות)

ועכשיו תלמידו החביבים, אספר לכם על ה"אותות ומופסים" (על משקל "עמעם" שאין בו אמת), שהיו בעירנו:

בשכוע זה, אעפ"י שבינינו לבין עצמנו לא הייתי רוצה לדבר כלל על הענין החשוב הזה, אפילו מתוך צחוק וקלות-ראש קצת כדרכי או מתוך מתיחת הוט של נחוד על כל עיקרם של המראות והמעשים הללו, כמו שאומרים, "אבא, אתה צוחק? — איי ואבוי, לצחוק זה!" והאמת אני רוצה לכם, חביבי, שהפצתי גם אני כעורכים שלי דלעילא לרחות את שיחתי וזו עמכם לאחר זמן — עד שיוורם המסך מעל אותו השחוק הטרגיקומי שמשחך קים עמנו בזמן האחרון — אבל מה לעשות והכל מתענינים בזה, כל העתונים מדברים ע"א "כבוש" הממשלה שלנו ע"י הקומוניסטים ר"ל ו"הלאמת הקרקע" של מלונ'יון וכל אבן מקיר תזעק על בתלי ירושלם מתוך הפרוקלמציות והמחאות של "הקווקים הנג-

זלים" נגד "עשר מכות" שקבלו ביבשה בשעת הסדר במלונ'יון ע"י המשטרה ור' אברהם דבירקושטאי היה נותן בהם סימנים כדבעי בלא ר"ת... כל כך הכל אומר "דרשוני" וב"כ הכל צוות ככרוכיא ולמרות רצוני מוכרח אני כן הקהל ממש להתחיל בזה.

ובכן, ויהי ערב ויהי בקר יום ראשון ואני עומד ע"י ביתן בצלאל מסתכל בשקט האמנתי היהודי בעירנו, שועדת "פרד" זיראזולם" החליטה כנראה להסירו — והנה הגיע לאזני קול המלח, קול ענות גבורה וקול ענות הלוושה ממלונ'יון ושוטרים אצים רצים מכל עבר, מסתמא לא שהיתי הרבה, נשאתי את שתי דגלי על שכמי ואח"כ על כל מדרגות מלונ'יון ובקפיצה אחת ממש הגעתי לעילא ולעילא מכל תשבחתא והנהלה-רציונותא.

ומה אמר לכם, רבותי? — ראיתי שם מה שלא ראתה שפחה על הים, שערן בנפשכם: ערביהם של תימנים, עג'אמים, גורזים וסתם בטלנים ואורחי-פורחי יושבים להם בישיבה-של'מעלה בהרחבת כאדונים בבית-מרתפם על כל ארבעתם כדרך בני-דודנו, לאורך כל המסדרון ושורת, ועל חמא" של המשדדים והערכאות, וכ"א מהם אצל בני אומנתו, כתות כתות: סבלים לחור,

מנחצה-הינעלים לחוד, טיידים ופושטייד למינוחה.

נגשתי מיד אל אחד תימני, שאהז מברשת ארוכה של טיידים בידו בכידון ממש ושאלתיו אם ערבי-פסח חיום ובא אולי לסייד את הבית, וספר לי בלשונו כי "יסא" (יצא) בבקר לעבודתו ופגעו בו שני "סעי-רים" (צעירים) מסקובי, אמרו לו כי יש עבודה ב"וועד-הסירים" (ועד-הצירים בלע"ז) ונותנים הרבה "כאאסר" (כסף). בדרך נתגלתי בשני זקנים, שהגישו להם כסאות מחמת שלא יכלו לעמוד על רגליהם וספרו לי כי באו אליהם שני "בהורים" למאחז-שערים ואמרו להם כי ה"ציוניסטן" מחלקים היום כסף לעניים ולזקנים וכל הסוד דם זכה! על יד המדרגות ישבו לו מצחצח-נעלים, צלצל בפעמונו ודפק במכרשתו לכל הפקידים והמופסים הצובאים על הקהל וקרא בקול: "לסכסך"!

בינתיים נדחק אלי אחד מתלמידי, שמלוא כל הארץ כבודם, וספר לי בלחש ובהטיפה את כל המעשה בקצרה, איד שנת-גרשו המופסים מתוך "הסתדרות העובדים" וזרצאו להם סו"ס את הדרך, מה עשו? — הלכו וקראו לעצמם בשם "ועד מחוסרי-עבודה" והם הם שמשכו את כל הערב-רב

לכאן ודרשו מההנה"צ בשם הרעבים האומד רדים והחורים וקראה בנגון של ההפטרה, ללים האלה שני דברים: ממון וכסף! בקשו כיואלית בשעתה: דודי חמק עבר ואיננו, את שפרינצק והנה — מאפיש, והמופסים כי לקחו קיש בודאי אל משודו... בלגינא קריא קיש-קיש, כשראה קיש, כי פתאום הופיעו שלשה מלאכי-הבלה, העסק ביש, צות מהר-חיש, שלא ישאר מהם איש — ומאסארי-מאפיש! ואולם ה"לי-קומפלט שלם לשוויי-המשקל, כיון שהריתו דרים" של המופסים ר' איש-הבירה ולכוד התימנים והגורזים וביחוד העג'אמים את הארמי נתנו פקודה נגדית: "לא להתפזר!" רית השוט ושריביט-המלך, נסתלקו מיד, נחל וכל הקהל עטה אתרו: לא נוזו מכאן, יאללואה! האט מאסארי, (תן כסף!) זפה רים" עמאזי על משמרתם כקברניטי הספינה נמות!" כנראה, שהם חושבים את מלונ'יון המופסית עד הרגע האחרון, עד שפתחו לבית-הקברות...

וגם שמלח לא חסרה שם ב"ה, ובתולה זקנה זו שישבה כבר בחד-גדיא בזכותם של המופסים, רוצה כנראה שיאמרו לה: שובי שובי השולמית! לע"ע משכה את התימנים בפאותיהם אל מלונ'יון והם הלכו אחריה כנעחה-שנתפתתה, לקיים מה שנאמר בשיר-השירים: "משכיני אחרך נרוצה". פתחה את המענה-לשון שלה והטיפה מוסר לפקי-דים: אתם שבעים אינכם מאמינים לרעבים, הן צדיקים גמורים הם שלא נפצו את כל הלונות מלונ'יון כדי להספיק, כנראה, עבודה לזגנים מחוסרי-עבודה, בינתיים מנתה את הגרוד שלה וראתה כי הסר לה גורזי זקן שיצא לרגע, חפשה אותו בנרות כדיוגנום בשעתו, הציצה מבעד להרכים אל כל המש-

קבלה בלי רצון אלא שאין מסרבין לרצועה ומכיון שמבקשים לירידה של-מטה אי-אפשר מבינים אתם, להיות רברא-הר ומוכרחים ללכת, כ"ז שהיו בתוך האזור של הממשלה שלנו, היה חקל-קולי-יעקב, ואולם לאחר שיצאו לרשות הרבים התחילו הידים ירו עשו, אחד מלמטה ושבע מלמעלה — כמצליף יהסל סדר מופסים בשירת "חוד-גדיא"... וכיון שנתנה רשות למשחית אינו מבהין בין מופס לגורג'י, בין של-ראש לשל-יד ואפילו בין זכר לנקבה, וה' ירחם!... מוזן כאלו, שבשעת חירום זו הבשתי מיד את המסוה על פני לכל יכירוני ועשיתי "ויברה". שלא יכלו המופסים להמשיך את "חתיכת העבודה" שלהם עד גמירא וללכת

גם אל הבלדיה ואל המושל, כפי התכנית שנקבעה מראש... אנכי, ברדתי מעל המדרגות ראיתי את ה"תרגול" ונישאלו כליו ר' משה הכהן, כשתם עומדים על הפתח אחר "הכבוש" וסופרים את המכות... וכשקרא התרגול בעירנו: קורקוריקו! מיד נשמע קולו בלונדון והמברק ב"סונדי אקספרס" יזכיר!

ובשעת מעשה זכרתי את מאמר-חז"ל: שלשה "עו"ם הם — עו שבאומות העולם הוא ישראלי, עו שבהיות הוא הבלבי, ועו שבעצמות — החרגו, ואצלנו ב"ה נתחברו שלשת הדברים האלה כאדם אחד: כנראה, שלא ידעו חז"ל שיש עוד עו אחד בעולם — עזימות... ונפלא הדבר, כישהתבוננתי אל הפרד קלמציות שלהם שנרסקו למחר על בתלי ירושלים, ראיתי שנרפסו לא הליכה בדפוס העברי, כקודם, אלא בדפוס הקרוש של קול-ישראלי, שבו מדפיסים את חבורי של הרב דיסקין... כנראה, שתרגוליו ומופי-סיא מתועדים בלשכה החדשה, אשר כדיר אני לקבע עתים לתורה שלהם בצוותא ובחברותא ומלכותא שהורה ומלכותא-אדומה עבדיו קרבותא, ואם איני טועה, יוציא הקול-ישראלי תוספת בשבוע זה לכבוד ה"כבוש" של המופסים, כי לא להנם הלך הרוזר אחרי העורב, ולא רק אחרי העורב, אלא גם אחרי העורב, כידוע...

בדרך הליכתי לביתי נדחק אלי שוב אחד מתלמידי ותחב לתור ידך גליון ניר. פתחתי מיד וראיתי לפני "פרוקלמצייה" בולגון מ"טעל-אווינו" (תל-אביב) אל ה"כאוויירים" (הברים) מהופרי עבודה והרעבים, סרפירידמונה אלה דושיים מהם לבלי להגרר חליה אחרי "אכרוט-אוואדא" (אחרות-עבודה) שנותנים להם כרטיסי-רכבת ל"גאליל" לעבודת המאבאק, והכרוז הזה מסיים בקריאה:

"כאוויירים! דרשו, קוידע-קול" (קדם כל) מטבחה יתנו!... ועל החתום: המופסים ב"טעל-אווינו".

ובשעת קריאתי את הולגון שלהם שרובי עברית עם "נח" בשבעה שבועים, כדי להכעים, וביחוד את ההזרה כנגד הטבק, נזכרתי כי בתויתי בפעם האחרונה בגליל השחוממתי לראות חלוצים בלי שרוולים, מלאי חלוצים בלא כוסעים כבר ראינו ב"ה בת"א ובחוצות ירושלים עיה"ק, הרי זו מצאה דרבנן מרקס ובורוכוב זי"ע, אבל בלי שר-ווליס? עד שנתכרר לי כל הענין, כי רק האכרים אשמים בזה: מיום שהתחילו עוסקים בנטיעות הטבק, משכו את החלוצים ב"א לצרו בכל כח לעבודת הטבק, עד שנשארו הפועלים בלי שרוולים ממש... ואין ב"ה בגליל מהוסרי עבודה כטבק, לקיים מה שנאמר: וכל הרשעה של שונאינו מבפנים ומבחוץ כעשן תכלה!...

הוא אשר אמרתי כל המררם הזה של המופסים בירושלים ובחיפה ומחר אולי גם

ביפוי אינו אלא לפירסומא-מילתא לשם ריקלמה ותלגרמה בלונדון ובמוסקבה ואפילו לידועה ב"הארץ" ולמכרה בסט"א... כל אותו הפרכום המלאכותי ש"הנכורים" האלה מפרכסים עצמם בו אינו אלא כודעת, הכל צריכין למודעי, והאמצעים הם פשוטים: סקנדלים ואפילו "הרוגי-מלכות" וסופם מסתא להשיג צנתרות-זחב ממצרים, כי מה לא עושה אדם בשביל פרנסה?

הרי הפרנסה המרה!... ועשרת-השבטים שלנו נהנים ב"ה מזה בלבם.

* * *

ובכל זאת א"י שלנו הולכת ומתקדמת בצעדי ענק, יש לנו ב"ה אבטומובילים ומכוניות, טיליפונים ואוירונים, מניקור וגן-העיר ואפילו מהוסרי-עבודה ומהוסרי-דירה, הכל כמו אצלם בלונדון, והנה שמוע אנשי א"י בדאר היום כי ישנו איזה מקרוני או טרקוני (איני זוכר בדיוק!) מארץ איטליה ומצאצאי הרו-מאים שכבש את עולם המדע והמציא מין מפותה משונה בשם רדיו-פון, שקולה הולך מקצה עולם עד קצהו, שערו בנפשכם: יושבים כאן על הרחזיותים ושומעים נגינות ודבורים ר"ל מתחת הריחשך ומעבר לפמד בסיון, ולפי נבואותי של מקרוני זה עתידים ב"א לדבר עם זקניהם שבעלמא דקשוט... וכשם שהבלויים שלנו היו, כידוע, החלוצים הראשונים בשוב א"י, כן זכו להיות גם הראשונים לרדיו-פון בארצנו.

מספרים שאחד תבלויים מגדלה ש ב ל ה את כל ימיו באמריקה חזר בתשובה לארצנו אחר ארבעים שנה וחביא עמו מין מכונה כזו למושבתו, וכל יושבי נטעים וגדרה יושבים בשבתות ובמועדים וכל ימיו הפגרא על הגדרות ושומעים נגינות מלחכות ונאומים מארץ ההוטנטוטים... ולא זאת אלא שגם ת"א שלנו זכתה, דרד-משל, לרדיו בנקרפון, לפנינו בימי חרפו היה "הזקן" ניסע בכל שנה למרחקים ומכתת את רגליו למדינות הים, בפריו בלונדון ושאר הכרכים הגדולים ונהנה מהכלי עולם, ואולם עכשיו לעת זקנתו משתשש פחו זקנו הפך שתאם לפו — כנראה, שגנבו ממנו את הצבע לשערותיו — ומשנהו רוכב על גבו וניסע במקומו כידוע, החליט להביא את פרוי ל"ארץ-אבותינו", וחזמין רדיו-פון כדי לשמע את האופירה מפריו...

ראח הקב"ה שעתידיו ב"א לעשות התחלת לגולניקין ולאופירה שלו מתוצרת-הארץ, מה עשה? נתן רעיון בלב "הזקן" להביא מכונה כזו, ובהגיע השעה התשיעית בערב, בשעת פתיחת האופירה בפריו ישב במסכו עם כל ב"ב מסביב למכונה ועשו אונים באפרכסת לשמע אל הרנה ואל הכ-גינה והנה אחו! אין קול ואין קשב! בנו המהדרם נסה לתקן את המכונה, והנה חשבי ידעיעתים כי יש תבדל בזמן של שלש שעות בין פרוי ובין ת"א והשעה התשיעית בפריו היא השעה השתי-עשרה בת"א.

ואולם, מה לא עושה אדם וביחוד לעת-זקנתו בשביל המדע והשירה? — ובכו, ויהי בהצי הלילה, והזקן מתעורר כנבור משנתו ויושב בתהוונים במחילה עם כל ב"ב ועוד-כים, הצות" לפני הרדיו-פון ושומעים בכונה גדולה את תפלות "רומיה נווליסטה" ועונים: ברוד-הוא וברוד-שמו! אמן!

וראו זה פלא: בהננסי בשבוע זה אל "הסולל" הגיע לאוני קול צעקות, והקול קול ספיר, בקשתי את שאחבה נפשי בכל החדרים והילך איננו, לסוף נתברר כי רק בזכות הרדיו-פון שהזמין "דאר היום" שמעתי את צעקותיו מפריו... ואנכי, אנלח לכם בשתיקה כי גם הכושל שלנו שיהיה הזמין רדיו-פון כדי לשמע, כנראה, את שיהותיו של ר' פפא מרומי ושל פורד מאמריקה... * * *

ומחמת שאני ממחר ל"שמעון הצדיק" שלנו נזכרתי בחלולא דר' שמעון בר-יהוא: בצפת, ואנכי אספר לכם מעשה אמתי ונאה שספר לי אחד מתלמידי הנכבדים דהתם בלשוננו מימי:

ישנה בא"י עיר קטנה וקדושה ומדחת ועפת שמת, העיר הזו יושבת בין החרים בגליל העליון ונהדרה מאד מרחוק, ואינה צה, השביש זורתה, בעיר הזו יושבו יושבי משני מינים, אפשר אפילו לה גזעים, גזע אחד — בעלי ה"שטרימלאד" בלע"ז ושכ"ל

— בלי פאת ד"ל, בכובעים של גוים ובשכל לא כל כך חד כמו אצל השטרימלאד, אנשים תמימים, כאשר באה הידיעה ע"ד הנצחונות של "הכה" לצפת, אז נתלהבו האנשים התמימים, קראו תומ"י לאספה ואחרי זכחים ארוכים החליטו לשלוח לתברי "הכה" שליחים מיוחדים, שני דוק-טורים, עם טלגרמה כתובה בניה של פרד הקימת לברך אותם ולהישא את השתוממותם שחברי "הכה" לא מצאו לחובה לחום להשי-תטה על גבחות שמעון הצדיק וזמורי הגליל, ובכלל להתודע אל הגבורים והאמיתים שלנו בקבוצות ובשרת, כל אנשי צפת התמיי-מים יצאו למחרת היום לברך את שליחיהם לדרך הרחוקה לחיפה הישבת על חוף הים ולאחל להם נסיעה מוצלחת שלא ישברו חס והליקה את עצמותיהם באוטומובילים המצוינים ולא יאבדו את הטלגרמה היקרה הכתובה בניד קה"ל.

השליחים יצאו והעיר צפת שקטה ומחכה בדממה אבל בכליו עינים פוח יחית הסוף, השליחים נסעו איך שנסעו, נשברו הנלגלים של האוטו, אבל הצלעות הביאו בשלימותן לחיפה ואחרי הרבה טרחה ועמל, מצאו את חברי "הכה" וד"ר קרנר בראשם במלון Majestic, האולם נהדר מאד, השולחן ערוך ומשרתים עולים ויורדים כמו מלאכי שמים, פחד גדול אהז את נפשי השליחים כאשר ראו את כל החיף והדר של "הכה" ומלונם, אבל שליחי צבור הב, ז. א. שליחי מצות, ושליחי מצות, כידוע, אינם

ניזקים (כד אמרו חז"ל), אחרי שעת קלח יצא נגדם הד"ר קרנר בכבודו ובעצמו, השי-ליחים כאשר רק ראו את הד"ר קרנר כמו תומ"י על רגליהם נאמרו בקול רם, שלום! עפ"י מנהג תלמידים והוא ענה בלחש ובלי-שונן "גוטען מארגען", השליחים הוציאו את הטלגרמה והתחילו לקרא בעברית כמו שכתוב אצל הד"ר קרנר הצהיר, שלמרות שהוא כבר הרבה שנים עובד בהסתדרות הציונית למצבת עמנו וארצנו לא יודע אף מלה אחת בעברית, ובאמת הסכימו השלי-חים, מה רעש? עוד חז"ל אמרו: "שמע בכל לשון שאתה שומע", כאשרם ידעו השליחים האלה קצת בגרמנית, אם לגרמנים — הניחו לי! ותרגמו תופ"י את הטלגרמה לפני הד"ר קרנר, כאשר נמרו האנשים התמימים האלה קם פתאום הד"ר קרנר כחרון אף גדול כאד וצעק בקול רב: השתוממות אמתם המאתם לי אנשים טובים, כס פל זהו מה שצריך לי להשתטח על קברותי לא בשביל זה אנחנו עלינו לארץ, כסף תנו לי רבותי, יש אצלי גרעון של שבע מאות פונטים, אתם מבינים? טוב, שאחרי קבלת פנים כזו לא נשאר שום דבר אחר מלכרות ולהציל את הצלעות שלא נשברו באוטו ופה... מי יודע? הו הכה נגיניו זה ירחב, מה יכול להיות ברצו השליחים ישר לבית הכנסת לברך את הקרוש ברוד הוא שהציל אותם מסכנה גדולה ובאמת נכון הפתגם של חז"ל, שליחי מצות אינו ניזקין, כל הצלעות נשארו שלימות... עז מנת